

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ในโลกหลังยุคใหม่ (Post-modernization) ทุกประเทศต่างพยายามสร้างกระบวนการพัฒนาภายใต้บริบทของการเปลี่ยนแปลงในทุกๆ มิติของสังคม สิ่งที่น่าประหลาดใจออกมาให้เห็นอย่างเด่นชัด คือ จะทำอะไรหรือมีวิธีการใดที่จะทำให้สภาพการณ์ของประเทศตนเอง “มีความเป็นเลิศ” ในทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านการเมือง การปกครอง ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม รวมทั้งด้านการศึกษาด้วย เพราะการศึกษาจัดการศึกษาในยุคนี้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากมาย ความสลับซับซ้อนของสังคมมีมากขึ้น ตามลำดับองค์ความรู้/ข้อความรู้ต่างถูก “ผลิต” ขึ้นมาใหม่ หรือบางครั้งก็นำความรู้เดิมมาผลิตซ้ำ บนฐานของการเปลี่ยนแปลง แต่อย่างไรก็ตามถือได้ว่ามี “การต่อยอด” ในความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาในองค์ความรู้ข้อความรู้นั้น ๆ ให้ดียิ่งขึ้น (ธงชัย สมบูรณ์, 2558, หน้า 1)

การบริหารการศึกษาในสถานศึกษามีความสำคัญต่อการศึกษารวมของชุมชน ซึ่งการบริหารจะมีประสิทธิผลเพียงใด ขึ้นอยู่กับผู้บริหารสถานศึกษา เนื่องจากมีความใกล้ชิดกับคณะครู และชุมชนมากที่สุด ผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญมากในการเปลี่ยนแปลงพัฒนาสถานศึกษาเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จซึ่งไม่ใช่เรื่องง่าย เพราะผู้บริหารต้องเผชิญกับการต่อต้านของบุคลากรทางการศึกษาไม่มากนักน้อย ดังนั้น สิ่งสำคัญที่ผู้บริหารจะต้องระลึกไว้เสมอ คือ การใช้ความอดทนในการแก้ปัญหา และการสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ให้เกิดในการทำงาน (ชัยเสฏฐ พรหมศรี, 2550, หน้า 41 – 48) ดังนั้น ในการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องแสวงหาและพัฒนา รูปแบบการบริหารที่เหมาะสมกับสถานศึกษาท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น พร้อมทั้งการกระจายอำนาจในการบริหารก็มีความจำเป็น อาทิ เช่น รองผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้ากลุ่มงาน หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ในสถานศึกษาให้เป็นผู้ดำเนินการเปลี่ยนแปลง ให้มีความรู้ความสามารถในการสอน รวมทั้งสนับสนุนการบริหารเชิงวิชาการปัจจุบันด้วยเช่นกัน

จากกรอบแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552 – 2561) เน้นการจัดการศึกษาให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น การปรับปรุงแก้ไขอย่างเป็นระบบ มิใช่เพียงจุดใดจุดหนึ่งที่แยกจากกัน เน้นการพัฒนาคุณภาพคน และพัฒนาระบบการบริหารจัดการสู่ระดับสากล กระทรวงศึกษาธิการจึงมุ่งเน้นปฏิรูปการศึกษา และการเรียนรู้อย่างเป็นระบบใน 4 ประเด็นหลัก คือ พัฒนาคนไทยยุคใหม่ โดยปรับกระบวนการเรียนรู้ เพื่อให้ให้นักเรียนสามารถพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ พัฒนาคุณภาพครูยุคใหม่ พัฒนาสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ใหม่ และพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการใหม่ โดยปรับระบบบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพให้เกิดความคล่องตัวเพื่อเพิ่มโอกาสทางการศึกษา และส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2553, หน้า 1 – 10) เรื่องการปฏิรูปการศึกษา ดังนั้นสถานศึกษาต้องทำหน้าที่หลักเพื่อเป็นผู้นำและรองรับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ซึ่งผู้ที่มีส่วนสำคัญ ก็คือ ผู้บริหารสถานศึกษา รองผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้ากลุ่มงาน หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ลงมาตามลำดับ

โรงเรียนเป็นหน่วยปฏิบัติการที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนสู่ความสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม การบริหารจัดการในโรงเรียนจึงต้องมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล การบริหารจำเป็นต้องมีบูรณาการทฤษฎีในการบริหารการศึกษามาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสม รวมทั้งการสร้างสรรครูปแบบวิธีการขึ้นมาใหม่ให้สอดคล้องกับสภาพและบริบทของโรงเรียน เพื่อให้โรงเรียนสามารถยกระดับคุณภาพการศึกษาอย่างแท้จริง การบริหารที่ดีจึงจะเป็นจักรที่สำคัญที่สุด ในการกำหนดทิศทางการทำงาน จึงต้องมีความเป็นผู้นำ (ยงยุทธ เกษสาคร, 2551, หน้า 52) ได้กล่าวว่า องค์การจะประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวในการดำเนินการงาน ปัจจัยที่สำคัญที่สุดก็คือผู้นำ ถ้าองค์การได้ผู้นำที่มีประสิทธิภาพก็จะสามารถสั่งการตลอดจนทำกิจกรรมต่าง ๆ ในองค์การให้ลุล่วงไปได้ด้วยดีผู้นำเป็นผู้ที่ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงจะปฏิบัติตนดุจตัวจักรสำคัญในการประสานบทบาทของผู้ใต้บังคับบัญชาให้มีการร่วมมือร่วมใจกันปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ โดยแสดงพฤติกรรมออกมาในสองลักษณะควบคู่กัน คือ ลักษณะที่คำนึงถึงงานเป็นหลักสำคัญและลักษณะที่คำนึงถึงคนหรือผู้ปฏิบัติงานเป็นสำคัญ แต่หากผู้นำเป็นคนดี มีความรู้ มีจริยธรรม และมีความสามารถสูงแล้ว งานย่อมดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ สู่จุดมุ่งหมายที่วางไว้ทุกประการ จากสังคมปัจจุบันที่มีสภาพแวดล้อมและสถานการณ์ต่าง ๆ ได้มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมากและมีความซับซ้อนมากขึ้น ตลอดจน

มีการแข่งขันที่รุนแรงมากขึ้นทำให้ผู้นำต้องกระตุ้นและผลักดันโดยใช้ภาวะผู้นำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นกับองค์กร ซึ่งภาวะผู้นำที่ว่านี้ คือ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational leadership) (ธีระ รุญเจริญ, 2550, หน้า 4) โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมไปสู่ความคิดสร้างสรรค์แบบใหม่ความคิดที่ออกนอกกรอบหรือกฎเกณฑ์เดิม เพื่อประยุกต์งานให้เกิดความก้าวหน้า เกิดความสมดุล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิโรจน์ สารรัตน์ (2555, หน้า 76 - 77) ที่ระบุว่า ผู้นำการเปลี่ยนแปลงเป็นผู้ที่จูงใจให้บุคคลอื่น ปฏิบัติหน้าที่เกินกว่าความคาดหวังตามปกติ มุ่งไปที่ภารกิจงานกว้าง ๆ ด้วยความสนใจที่เกิดขึ้นภายในตนเอง มุ่งการบรรลุความต้องการในระดับสูง โดยมีองค์ประกอบดังนี้ ด้านการสร้างบารมี (Charisma) คือความสามารถของผู้นำที่จะสามารถสร้างความภาคภูมิใจ ความศรัทธา และการยอมรับจากผู้อื่น ด้านการยอมรับคุณค่าในตัวบุคคล (Individualized consideration) คือความพยายามจะช่วยพัฒนาศักยภาพของผู้อื่น ใส่ใจในความต้องการของแต่ละบุคคล และปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างมนุษย์ที่มีคุณค่า และด้านการกระตุ้นทางปัญญา (Intellectual Stimulation) คือการเสนอแนวคิดใหม่ ๆ เพื่อให้ผู้อื่นได้คิดทบทวนในสิ่งที่ทำอยู่เดิม กระตุ้นให้สมองปัญหาจากหลากหลายแง่มุมและกระตุ้นให้คิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ สอดคล้องกับบริบทของการศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยหลายชิ้นพบว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษามักประกอบด้วย การเป็นผู้สร้างแรงจูงใจ การเป็นผู้มีบารมี การเป็นผู้กระตุ้นให้ใช้สติปัญญา และการเป็นผู้สร้างความสัมพันธ์กับผู้ตามเป็นรายบุคคล

ทั้งนี้การขยายตัวขององค์กรที่มากขึ้น ปริมาณงานต่าง ๆ ของโรงเรียนก็เพิ่มมากขึ้นภาระงานของผู้บริหารสถานศึกษาก็มากขึ้น ทั้งในด้านการบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล การบริหารวิชาการ และการบริหารทั่วไปและยังต้องทำการประสานสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา ซึ่งทำให้การบริหารจัดการสถานศึกษามีความสลับซับซ้อนมากขึ้น โดยเฉพาะการบริหารงานวิชาการที่ต้องดำเนินการพัฒนานักเรียนให้เติบโตตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวดที่ 4 แนวการจัดการศึกษา มาตรา 24 ในวงเล็บที่ 1 - 5 ที่ได้กำหนดให้สถานศึกษาดำเนินการการจัดการเรียนรู้อุทิศในตามเนื้อหาสาระ และกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัด ผลักทักษะกระบวนการคิด เรียนรู้จากประสบการณ์จริง จัดวิธีการเรียนรูแบบผสมผสานและหลากหลายวิธีโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลพร้อมนี้ต้องสนับสนุนให้ครูสอนสามารถจัดบรรยากาศ

สิ่งแวดล้อม สื่อการเรียน รวมทั้งการนำงานวิจัยมาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียน ในปัจจุบันการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษาแบ่งออกเป็น กลุ่มสาระการเรียนรู้ จำนวน 8 กลุ่ม คือ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ คณิตศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ กลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาไทย กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม กลุ่มสาระการเรียนรู้ การงานอาชีพและเทคโนโลยี กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้ ศิลปะ(กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, หน้า 33 - 38) ซึ่งทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ จำเป็นต้องมีหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้หนึ่งคนเพื่อทำหน้าที่ประสานการทำงานจากฝ่าย ผู้บริหารสถานศึกษากับครู รวมถึงการบริหารจัดการภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้ด้านการ จัดการเรียนการสอนและอื่น ๆ อีกหลายประการ

หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ จึงนับได้ว่าเป็นบุคคลสำคัญอีกคนหนึ่งในการ ดำเนินการต่าง ๆ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้เพราะเป็นผู้ที่มีอำนาจในการตัดสินใจ วางแผน อำนาจการ และมอบหมายงานในกำกับให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ และในยุค สมัยที่กระแสการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วนี้ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้จึงต้อง สร้างภาวะผู้นำที่เข้มแข็งเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการบริหารงานเพื่อให้เกิด ประสิทธิภาพสูงสุด หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ที่มีความเป็นผู้นำหรือใช้ภาวะผู้นำการ เปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม และเป็นไปตามบทบาทหน้าที่ของผู้นำที่ดีจะส่งผลต่อ ความสำเร็จในการดำเนินงานภายในโรงเรียนได้อย่างชัดเจนสอดคล้องกับทัศนะของ Manasse ที่กล่าวว่า ถ้าต้องการให้องค์การมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ผู้นำ จำเป็นต้องมีความสามารถในการตัดสินใจในเรื่องที่เกี่ยวกับสภาพที่ควรเป็นไปในอนาคต ขององค์การ โดยเริ่มต้นจากการที่ผู้นำต้องมีวิสัยทัศน์ส่วนตัวก่อน จากนั้นจึงหล่อหลอม กลายมาเป็นวิสัยทัศน์ร่วม กับสมาชิกภายในองค์การและทั้งผู้นำและสมาชิกในองค์การ ร่วมกันสื่อสารวิสัยทัศน์ขององค์การ พร้อมทั้งมีการมอบอำนาจ แก่ผู้ปฏิบัติให้เป็นจริง (ดำรงค์ ศรีอร่าม, 2553, หน้า 53 - 54)

ประสิทธิผลการทำงานของกลุ่มสาระการเรียนรู้ ก็คือความสำเร็จของโรงเรียน ที่สามารถทำหน้าที่ให้บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เกิดจากประสิทธิภาพของผู้บริหารที่ สามารถใช้ความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ในการบริหารจัดการ เพื่อแสดงให้เห็น ว่ามีความสามารถในการปฏิบัติงานบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ซึ่งส่วนหนึ่งความสำเร็จ นั้นหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้นับว่าเป็นผู้ที่สืบทอดสำคัญมากที่สุดที่จะพาสถานศึกษาให้

เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา เนื่องจากหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้สามารถ ตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ในระดับกลุ่มสาระการเรียนรู้ได้ทันที เป็นผู้อำนวยความสะดวกและ ประสานงานกับครูในโรงเรียน อีกทั้งเป็นกลไกสำคัญในการกำกับ ติดตาม และนิเทศการ ปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนอย่างใกล้ชิด เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการดำเนินงานใน ฐานะที่เป็นหัวหน้าครูและริเริ่มกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนให้เป็นไปตามเป้าหมาย (เรียม สุขกล้า, 2553, หน้า 28) ดังนั้น สิ่งสำคัญที่หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้จะต้อง ระลึกไว้เสมอ คือ การใช้ความอดทนในการแก้ปัญหาและการสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีให้เกิด ในการทำงาน ดังนั้น หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ประสบความสำเร็จในการบริหารงาน ภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้จะต้องการมีเป้าหมายร่วมกันที่ชัดเจน มีส่วนร่วมในการ ดำเนินงานร่วมกันอย่างจริงใจ การติดต่อสื่อสารกันอย่างเปิด การรับผิดชอบร่วมกัน และรวมถึงความไว้วางใจกันในการทำงานก็เป็นอีกสิ่งหนึ่งที่จะประสบความสำเร็จได้

การดำเนินงานของกลุ่มสาระการเรียนรู้ในโรงเรียน สังกัดสำนักเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 โดยมีหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ทำหน้าที่ในบริหารงาน อำนวยความสะดวกและประสานงานของครู จัดให้มีการนิเทศ การกำกับติดตามการ ปฏิบัติงานของครู การดูแลการสอนของครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้ ให้คำแนะนำ การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ดูแลการสอนซ่อมเสริม การสอบวัดผลประเมินผล การสอบแก้ตัวให้เป็นไปตามระเบียบการวัดผลประเมินผลของ โรงเรียน ส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้พัฒนาตนเอง มีการผลิต สื่อการสอน และนวัตกรรมเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน งานอื่น ๆ ที่ทางโรงเรียนมอบหมาย ครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้มีหน้าที่ส่งเสริมให้นักเรียนมี คุณธรรม จริยธรรม และมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ส่งเสริมให้มีทักษะ ความรู้ ความสามารถ ด้านการคิดวิเคราะห์ การใช้เหตุผลและการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จัดการเรียนรู้ให้นักเรียนสื่อสารภาษาอังกฤษได้ และมีผลการทดสอบการศึกษาระดับชาติ ของกลุ่มสาระหลักอยู่ในระดับดี (สำนักเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23, 2561 หน้า 92 - 93)

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ผลงานวิจัยของนักวิชาการ ถึงภาวะผู้นำการ เปลี่ยนแปลงและประสิทธิผลการทำงานของโรงเรียน ทำให้ผู้วิจัยตระหนักถึงภาวะผู้นำการ เปลี่ยนแปลงหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้และความสำคัญของการทำงานของกลุ่มสาระ การเรียนรู้ที่จะส่งผลต่อการจัดการศึกษาและเป็นแรงบันดาลใจที่จะทำการศึกษาเกี่ยวกับ

ประสิทธิผลการทำงานของกลุ่มสาระการเรียนรู้และภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อความมีประสิทธิภาพการทำงานของกลุ่มสาระการเรียนรู้ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 เพื่อให้ได้ทราบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ที่เป็นไปตามบริบทของการศึกษาวิจัย อันจะส่งผลให้เกิดประสิทธิผลการทำงานของกลุ่มสาระการเรียนรู้ในโรงเรียน และจะนำไปสู่การพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน ตามบทบาทหน้าที่ของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ เพื่อให้โรงเรียนมีความเจริญก้าวหน้าต่อไปในอนาคต

คำถามของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดคำถามการวิจัย ไว้ดังนี้

1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการทำงานของกลุ่มสาระการเรียนรู้ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และครูผู้สอน อยู่ในระดับใด
2. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการทำงานของกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และครูผู้สอนในโรงเรียน จำแนกตามสถานภาพการดำรงตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงานแตกต่างกัน ขนาดของโรงเรียน มีความแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร
3. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้กับประสิทธิผลการทำงานของกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และครูผู้สอน มีความสัมพันธ์กันหรือไม่ อย่างไร
4. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้มีอำนาจพยากรณ์ประสิทธิผลการทำงานของกลุ่มสาระการเรียนรู้ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และครูผู้สอนในโรงเรียน หรือไม่ อย่างไร
5. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการทำงานของกลุ่มสาระการเรียนรู้ในโรงเรียน

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 มี 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการสร้าง
 บารมี ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ด้านการกระตุ้นทางปัญญา และด้านการเป็นผู้สร้าง
 ความสัมพันธ์กับผู้ตามเป็นรายบุคคล

5.1 ด้านการสร้างบารมี แนวทางพัฒนา ได้แก่

หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ควรกระตุ้นให้ผู้ร่วมงานเกิดความทุ่มเท
 ในการทำงานให้มากขึ้น หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ควรแสดงออกถึงอุดมการณ์
 ความเชื่อ และค่านิยมทางบวกของตนเองของตนเองให้ชัดเจน

5.2 ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ แนวทางพัฒนา ได้แก่

หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ควรกำหนดมาตรฐานในการทำงานให้
 เหมาะสม เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงาน หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ให้ความ
 ไว้วางแก่ครูในกลุ่มสาระฯ ในการทำงานให้บรรลุ

5.3 ด้านการกระตุ้นทางปัญญา แนวทางพัฒนา ได้แก่

หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ควรให้คำแนะนำ และแนวทางใหม่ ๆ
 ในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นให้แก่ครูในกลุ่มสาระฯ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ควรกระตุ้น
 ครูในกลุ่มสาระฯ ให้รู้สึกว่าจะต้องรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้
 ควรกระตุ้นให้ครูในกลุ่มสาระฯ เกิดความคิดสร้างสรรค์ในการทำงาน

5.4 ด้านการเป็นผู้สร้างความสัมพันธ์กับผู้ตามเป็นรายบุคคล แนวทาง
 พัฒนา ได้แก่

หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ควรให้ความสนใจแก่ครูในกลุ่มสาระฯ
 ที่ไม่สามารถร่วมงานกับผู้อื่นได้เท่าเทียมกับคนอื่น ๆ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ควร
 มอบหมายงานให้กับครูในกลุ่มสาระฯ ตามความสามารถของแต่ละบุคคล

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของหัวหน้ากลุ่ม
 สาระการเรียนรู้และประสิทธิผลการทำงานของกลุ่มสาระการเรียนรู้ในโรงเรียน สังกัด
 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 โดยมีความมุ่งหมายของการวิจัย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ที่
 ส่งผลต่อประสิทธิผลการทำงานของกลุ่มสาระการเรียนรู้ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขต

พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และครูผู้สอน

2. เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการทำงานของกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และครูผู้สอนในโรงเรียน จำแนกตามสถานภาพการดำรงตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงานแตกต่างกัน และขนาดของโรงเรียน

3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้กับประสิทธิผลการทำงานของกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และครูผู้สอน

4. เพื่อศึกษาอำนาจพยากรณ์ของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการทำงานของกลุ่มสาระการเรียนรู้ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และครูผู้สอน

5. เพื่อหาแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ในโรงเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการทำงานของกลุ่มสาระการเรียนรู้ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23

สมมติฐานของการวิจัย

จากการศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่ต้องการศึกษา ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานในการวิจัย ดังนี้

1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการทำงานของกลุ่มสาระการเรียนรู้ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และครูผู้สอน อยู่ในระดับมาก

2. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการทำงานของกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

มัธยมศึกษา เขต 23 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และครูผู้สอน ในโรงเรียน จำแนกตามสถานภาพการดำรงตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงานแตกต่างกัน และขนาดของโรงเรียน มีความแตกต่างกัน

3. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้กับ ประสิทธิภาพการทำงานของกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 23 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และครูผู้สอน มีความสัมพันธ์กันทางบวก

4. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้มีอำนาจ พยากรณ์ประสิทธิผลการทำงานของกลุ่มสาระการเรียนรู้ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และครูผู้สอน อย่างน้อย 1 ด้าน

ความสำคัญของการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้จะเกิดประโยชน์ในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

1. ผลที่ได้จากการวิจัย จะเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับผู้เกี่ยวข้องกับการพัฒนา ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ นำไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการส่งเสริมและเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ ส่งผลต่อประสิทธิผลการทำงานของกลุ่มสาระการเรียนรู้ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23

2. เพื่อเป็นประโยชน์แก่ผู้บริหารระดับสูงและผู้บริหารสถานศึกษาในการ ปรับปรุง การส่งเสริมและเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการทำงานของกลุ่มสาระการเรียนรู้ในโรงเรียน รวมทั้งการ พิจารณาคัดคนมาทำหน้าที่หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อ สถานศึกษาต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการทำงานของกลุ่มสาระการเรียนรู้ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1.1 เนื้อหาเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ศึกษาตามแนวคิดของสุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์, (2545, ออนไลน์), กระทรวงศึกษาธิการ (2551, หน้า 10), น้ำผึ้ง ใจจันทร์ (2552, หน้า 71 – 72), สุกันยา ศรีสวัสดิ์ (2554, หน้า 74), วิโรจน์ สารรัตน์ (2555, หน้า 76 – 77), ถวิล ศรีใจงาม (2558, หน้า 171), กมลพร ศรีประไพ (2560, หน้า 36 – 38), Bass (1985, p 16), Tosi and others (1990, p. 617), Bass and Avolio (1994, pp. 21 – 27) ได้แก่

1.1.1 การสร้างบารมี

1.1.2 การสร้างแรงบันดาลใจ

1.1.3 การกระตุ้นทางปัญญา

1.1.4 การเป็นผู้สร้างความสัมพันธ์กับผู้ตามเป็นรายบุคคล

1.2 เนื้อหาเกี่ยวกับประสิทธิผลการทำงานของกลุ่มสาระการเรียนรู้ ศึกษาตามแนวคิดของสัมฤทธิ์ กางเพ็ง (2551, หน้า 30), สีนวล ลินดี (2555, หน้า 33), จารุวรรณ สะอาดลออ (2556, หน้า 31), ภัทร แสงเพ็ง และคณะ (2556, หน้า 59), หทัยกานต์ หอระสิทธิ์ (2557, หน้า 52), กิตติศักดิ์ ปานงาม (2557, หน้า 72 – 83), ปราณี ธรรมนิยม (2558, หน้า 50), ไพวัล ไชยทองศรี, 2558, (หน้า 84), วรรัตน์ เทพมะที (2558, หน้า 43 – 47), Mott (1972, p.373), Cameron (1978, pp. 365–306), Smith & Purkey (1983, pp. 427 – 452), Bossert (1988, p. 75), Kreitner (1993, p. 87), Woods & Orlik (1994, p. 84), Hoy & Miskel (2005, p. 90) ได้แก่

1.2.1 ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของเป้าหมาย

1.2.2 การสื่อสารแบบเปิด

1.2.3 ความไว้วางใจ

1.2.4 การเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้

1.2.5 ความพึงพอใจของครู

1.2.6 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

1.2.7 การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่ม

2. ขอบเขตด้านตัวแปร

2.1 ตัวแปรพยากรณ์ ได้แก่ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของหัวหน้ากลุ่ม
สาระการเรียนรู้ 4 ตัวแปร ได้แก่

2.1.1 การสร้างบารมี

2.1.2 การสร้างแรงบันดาลใจ

2.1.3 การกระตุ้นทางปัญญา

2.1.4 การเป็นผู้สร้างความสัมพันธ์กับผู้ตามเป็นรายบุคคล

2.2 ตัวแปรเกณฑ์ ได้แก่ ประสิทธิภาพการทำงานของกลุ่มสาระการเรียนรู้
7 ตัวแปร ได้แก่

2.2.1 ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของเป้าหมาย

2.2.2 การสื่อสารแบบเปิด

2.2.3 ความไว้วางใจ

2.2.4 การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

2.2.5 ความพึงพอใจของครู

2.2.6 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

2.2.7 การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่ม

3. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้ากลุ่มสาระ
การเรียนรู้ และครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23
ที่ปฏิบัติหน้าที่ในประจำปีการศึกษา 2561 จำนวน 2,285 คน จำแนกเป็น ผู้บริหาร
สถานศึกษา จำนวน 97 คนและหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ จำนวน 360 คน ครูผู้สอน
จำนวน 1,828 คน

3.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้ากลุ่ม
สาระการเรียนรู้ และครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23

ปีการศึกษา 2561 จำนวน 414 คน จาก 45 โรงเรียน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970 อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2553 หน้า 44 – 47) ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling) โดยการเลือกโรงเรียนแบบโควตา (Quota Sampling) ร้อยละ 50 การเลือกผู้บริหารสถานศึกษาใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง คัดเลือกหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง การคัดเลือกครูใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย รวมทั้งหมด 414 คน แยกเป็น ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 46 คน หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ จำนวน 184 คน และครูผู้สอน จำนวน 184 คน

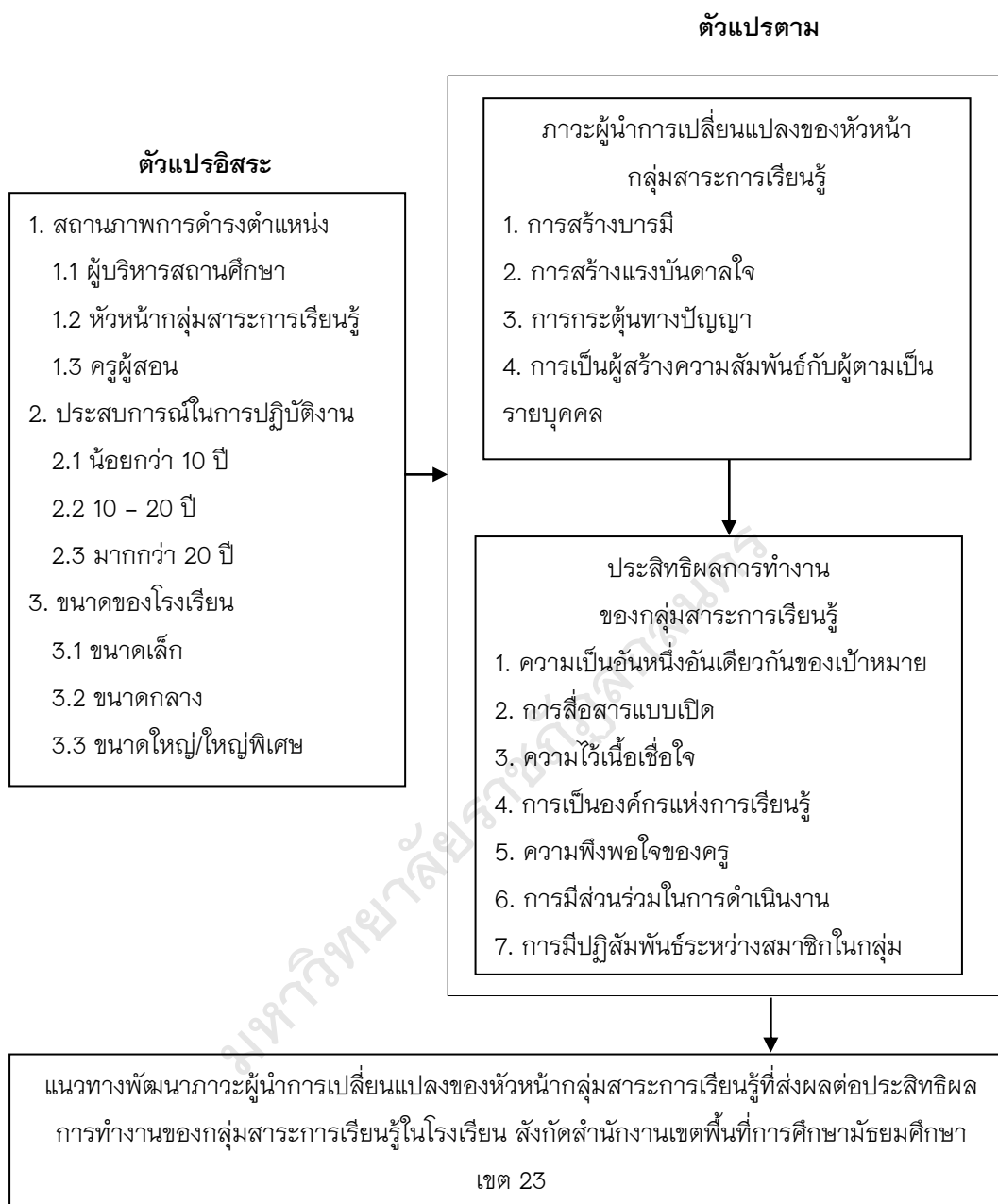
4. ขอบเขตด้านระยะเวลา

เดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2561 – เดือน มีนาคม พ.ศ. 2562

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องถึงภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลการทำงานของกลุ่มสาระการเรียนรู้ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 ประกอบด้วย 1) ตัวแปรด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยของสุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์ (2545, ออนไลน์), กระทรวงศึกษาธิการ (2551, หน้า 10), น้ำผึ้ง ใจจันทร์ (2552, หน้า 71 – 72), สุกัญญา ศรีสวัสดิ์ (2554, หน้า 74), วิโรจน์ สารรัตน์ (2555, หน้า 76 – 77), ถวิล ศรีใจงาม (2558, หน้า 171), กมลพร ศรีประไพ (2560, หน้า 36 – 38), Bass (1985, p. 16), Tosi and others (1990, p. 617), Bass and Avolio (1994, pp. 21 – 27) ได้แก่ 1.1) การสร้างบารมี 1.2) การสร้างแรงบันดาลใจ 1.3) การกระตุ้นทางปัญญา 1.4) การเป็นผู้สร้างความสัมพันธ์กับผู้ตามเป็นรายบุคคล และ 2) ตัวแปรด้านประสิทธิผลการทำงานของกลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยสัมฤทธิ์ กางเพ็ง (2551, หน้า 30), สีนวล สินดี (2555, หน้า 33), จารุวรรณ สะอาดลอบ (2556, หน้า 31), ภัทร แสงเพ็ง และคณะ (2556, หน้า 59), หทัยกานต์ หอระสิทธิ์ (2557, หน้า 52), กิตติศักดิ์ ปานงาม (2557, หน้า 72 – 83), ปราณี ธรรมนิยม (2558, หน้า 50), ไพวัล ไชยทองศรี (2558, หน้า 84), วรรัตน์ เทพมะที (2558, หน้า 43 – 47), Mott (1972, p. 373), Cameron (1978, pp. 365 – 306), Smith & Purkey (1983, pp. 427 – 452), Bossert (1988, p. 75), Kreitner (1993, p. 87), Woods & Orlik (1994, p. 84), Hoy & Miskel (2005, p. 90) ได้แก่ 1) ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของเป้าหมาย 2) การสื่อสารแบบเปิด 3) ความไวเนื้อเชื่อใจ 4) ความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ 5) ความพึงพอใจของครู 6) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน 7) การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่ม ได้กรอบแนวคิดของการวิจัยในระเบียบวิธีวิจัยเชิงสหสัมพันธ์ ดังภาพประกอบ 1 ดังนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อให้งานวิจัยมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น จึงได้กำหนดนิยามศัพท์เฉพาะไว้ดังนี้

1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational leadership) หมายถึง ระดับความคิดเห็น ทศนคติ วิธีการต่าง ๆ ผู้นำการเปลี่ยนแปลงจะต้องปฏิบัติต่อผู้ร่วมงาน และผู้ตาม มากกว่าการกำหนดให้มีการแลกเปลี่ยน หรือข้อตกลง มีการปฏิบัติในวิถีทางที่จะนำไปสู่การบรรลุถึงผลงานที่สูงขึ้น โดยการปฏิบัติในองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่ง หรือมากกว่า ที่เกี่ยวกับการสร้างบารมี การสร้างแรงบันดาลใจ การกระตุ้นทางปัญญา และการเป็นผู้สร้างความสัมพันธ์กับผู้ตามรายบุคคล

1.1 การสร้างบารมี หมายถึง การกระตุ้นให้ผู้ร่วมงานเกิดความทุ่มเทในการทำงานให้มากขึ้น การแสดงออกถึงอุดมการณ์ ความเชื่อ และค่านิยมทางบวกของตนเองให้ชัดเจน มีความสามารถที่จะแก้ไขปัญหาค้นคว้าในแต่ละสถานการณ์ การแสดงศักยภาพของตนเองให้ผู้ร่วมงานได้เห็นถึงความรู้ความสามารถในการทำงาน รวมถึงการควบคุมอารมณ์ของตนเองได้เป็นอย่างดี

1.2 การสร้างแรงบันดาลใจ หมายถึง การกำหนดมาตรฐานในการทำงานให้เหมาะสม เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงาน การให้ความไว้วางแก่ครูในกลุ่มสาระฯ ในการทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ การให้การสนับสนุนผู้ร่วมงานให้ได้รับความสำเร็จจากการทำงานอย่างตั้งใจ การสร้างความกระตือรือร้นในการทำงานแก่ผู้ร่วมงานเพื่อให้สำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ รวมทั้งการชี้แนะให้ครูในกลุ่มสาระฯ เห็นถึงผลของการทำงานที่ได้รับเมื่อทำงานสำเร็จ

1.3 การกระตุ้นทางปัญญา หมายถึง การให้คำแนะนำ และแนวทางใหม่ ๆ ในการแก้ไขปัญหาค้นคว้าที่เกิดขึ้นให้แก่ครูในกลุ่มสาระฯ การกระตุ้นครูในกลุ่มสาระฯ ให้รู้สึกว่าจะต้องรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงใหม่ๆ ให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ในการทำงาน การเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น เกิดการพัฒนาตนเองโดยมีการจัดการศึกษา อบรมสัมมนา ฯลฯ

1.4 การเป็นผู้สร้างความสัมพันธ์กับผู้ตามเป็นรายบุคคล หมายถึง การให้ความสนใจแก่ครูในกลุ่มสาระฯ ที่ไม่สามารถร่วมงานกับผู้อื่นได้เท่าเทียมกับคนอื่น ๆ การมอบหมายงานให้ตามความสามารถของแต่ละบุคคล มีการส่งเสริมให้ครูในกลุ่มสาระฯ ได้มีการพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ การให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคล และการประเมินผลการทำงานตามความสามารถของแต่ละบุคคล

2. ประสิทธิภาพการทำงานของกลุ่มสาระการเรียนรู้ หมายถึง การร่วมกันทำงานของบุคลากรในกลุ่มสาระการเรียนรู้ให้บรรลุผลความสำเร็จในด้านความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของเป้าหมาย การสื่อสารแบบเปิด ความไวเนื้อเชื่อใจ การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ความพึงพอใจของครู การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่ม

2.1 ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของเป้าหมาย หมายถึง การมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายในการทำงานร่วมกัน การรับรู้เป้าหมายในการทำงาน เข้าใจในเป้าหมายในการทำงาน ยอมรับเป้าหมายในการทำงาน การร่วมแรงร่วมใจในการทำงาน เพื่อไปสู่เป้าหมายร่วมกัน

2.2 การสื่อสารแบบเปิด หมายถึง การพูดคุยแลกเปลี่ยนกันในการทำงาน มีการปรึกษาหารือกัน มีการติดต่อประสานงานกันในการทำงานเป็นอย่างดี ใช้วิธีการสื่อสารที่หลากหลายรูปแบบ มีการแจ้งข้อมูล ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับปฏิบัติงาน อย่างหลากหลายในการทำงาน

2.3 ความไวเนื้อเชื่อใจ หมายถึง ความเชื่อใจในการทำงานร่วมกัน ไม่ดูถูกซึ่งกันและกัน ยอมรับในความสามารถของกันและกัน แบ่งงานกันทำตามความรู้ความสามารถ เชื่อมั่นในการทำงานของหัวหน้ากลุ่มสาระฯ

2.4 การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ หมายถึง กลุ่มสาระฯ มีสื่อการเรียนการสอนที่หลากหลายและจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีบุคลากรที่เรียนรู้อย่างต่อเนื่องในเรื่องของวิธีการและเทคนิคที่จะเรียนรู้ไปด้วยกัน การปฏิรูปการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง โดยนำสิ่งที่โรงเรียนสนับสนุนด้านการเรียนรู้มาใช้ในการพัฒนา นำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน การร่วมกันทำกิจกรรมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้เพื่อพัฒนาด้านวิชาชีพ

2.5 ความพึงพอใจของครู หมายถึง ความเป็นอิสระในการตัดสินใจเกี่ยวกับงานที่รับผิดชอบและเป็นที่ยอมรับของเพื่อนร่วมงาน มีเจตคติ และความรู้สึกลงในทางบวกต่องานที่ปฏิบัติหรือกิจกรรมที่กระทำ มีความกระตือรือร้น มุ่งมั่นในการทำงาน ทำให้การทำงานบรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล มีขวัญและกำลังใจในการทำงาน ได้รับสวัสดิการและสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมกับการทำงาน

2.6 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน หมายถึง การวางแผนในการทำงานร่วมกัน มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมาย มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการทำงาน ทำงานอย่างเต็มความสามารถ มีการปรับปรุงพัฒนาการทำงานร่วมกันอย่างต่อเนื่อง

2.7 การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่ม หมายถึง การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกันในการทำงาน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในการทำงาน ร่วมกันระดมสมองเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาการ ไม่แสดงความเบื่อหน่ายในการทำงาน มีอิสระในการแสดงความคิดเห็นและมีความสุขในการทำงาน

3. สถานภาพการดำรงตำแหน่ง หมายถึง สถานภาพการดำรงตำแหน่งของผู้ตอบแบบสอบถามที่ดำรงตำแหน่งเป็นบุคลากรของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23

3.1 ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้ที่อยู่ในตำแหน่งบริหารโรงเรียน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน รวมทั้งรักษาการในตำแหน่งดังกล่าวในโรงเรียน

3.2 หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ หมายถึง ผู้ที่เป็นหัวหน้าบุคลากรในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 ซึ่งประกอบด้วย ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี และภาษาต่างประเทศ

3.3 ครูผู้สอน หมายถึง บุคลากรครูที่ทำหน้าที่ในการสอนนักเรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23

4. ประสบการณ์การทำงาน หมายถึง ระยะเวลาที่ทั้งผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และครูผู้สอน ได้ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และครูผู้สอนจนถึงปัจจุบันแบ่งเป็น

4.1 น้อยกว่า 10 ปี หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้และครูได้ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาและหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ตั้งแต่ 1 วัน จนถึง 9 ปี 11 เดือน 29 วัน

4.2 10 – 20 ปี หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้และครูได้ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาและหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ระหว่าง 10 ปี จนถึง 20 ปี

4.3 มากกว่า 20 ปี หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้และครูได้ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาและหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ตั้งแต่ 20 ปี 1 วัน ขึ้นไป

5. ขนาดโรงเรียน หมายถึง ขนาดขององค์กรที่เป็นหน่วยงานที่ถูกจัดตั้งขึ้นโดย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) กระทรวงศึกษาธิการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ขนาด ได้แก่

5.1 โรงเรียนขนาดเล็ก หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนระหว่าง 1 – 499 คน

5.2 โรงเรียนขนาดกลาง หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนระหว่าง 500 – 1,499 คน

5.3 โรงเรียนขนาดใหญ่/ใหญ่พิเศษ หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียน 1,500 เป็นต้นไป

6. แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของกลุ่มสาระการเรียนรู้ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 หมายถึง การที่ผู้วิจัยนำเอาตัวแปรของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 เลือกด้านที่มีอำนาจพยากรณ์ประสิทธิภาพการทำงานของกลุ่มสาระการเรียนรู้ในโรงเรียน มาร่างเป็นแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของกลุ่มสาระการเรียนรู้ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 แล้วนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 10 คน พิจารณาให้ข้อเสนอแนะ จากนั้นผู้วิจัยนำผลที่ได้ไปวิเคราะห์เชิงเนื้อหา เพื่อนำเสนอแนวทางที่เหมาะสมต่อไป